

O siedzibie rodziny medyków

Gniazdo rodzinne w Polsce ma wielowiekowe tradycje. Dobrze więc się dzieje, że sięgamy do tej tradycji, co potwierdza przykład siedziby Okręgowej Izby Lekarskiej w Łodzi. Właśnie ukazała się drukiem książka Marcina Gawryszczaka, Łukasza Grzeszczaka i Marcina Szymańskiego pt. „Willa Geyera. Dom lekarzy”, opisująca dzieje obiektu przy ul. Czerwonej 3, pełniącego od początku rolę gniazda rodzinnego – najpierw Ryszarda Geyera, a dziś wielkiej rodziny medyków.

Autorzy książki są specjalistami związanymi z placówkami naukowymi i kulturalnymi Łodzi: Marcin Gawryszczak reprezentuje Centralne Muzeum Włókiennictwa, Łukasz Grzeszczak – Politechnikę Łódzką, Marcin Szymański zaś – Uniwersytet Łódzki. To trio autorskie gwarantuje jakość książki. Ukazuje ona nie tylko dzieje twórców tej budowli, ale i zasługi Izby Lekarskiej dla przywrócenia dawnej świetności willi przy ul. Czerwonej. Obiekt jest swojego rodzaju „laboratorium”, które prezentuje problemy, jakie stwarza łódzka architektura zabytkowa, odkrywana i przywracana powoli do dawnej świetności.

Droga do tej dzisiejszej roli nie jest, niestety, prosta, co potwierdzają dzieje willi przy Czerwonej. Prezes OIL Paweł R. Czekalski nazywa ją „naszym lekarskim domem” i ma rację, bo stała się ona swojego rodzaju gniazdem naszej współczesnej rodziny, pełnym wszechstronnej działalności samorządu lekarskiego. Zanim jednak do tego doszło, Ryszard Geyer (1842–1915), syn Ludwika (1805–1869), założyciela i twórcy potęgi tej przemysłowej rodziny, w 1879 r. zakupił działkę przy ul. Czerwonej 3 i wznosił w latach 1897–1898 neorenesansową willę według projektu pochodzącego z Warszawy architekta Piotra Brukalskiego.

W 1996 r. willę zakupiła OIL i zaadoptowała ją do swoich potrzeb, uwzględniając nie tylko wytyczne konserwatorskie, ale i gust oraz upodobania dawnych właścicieli, wpisujące się w charakter łódzkiej burżuazji. Problem był głównie w tym, że burzliwe dzieje kraju i przemiany społeczne przyczyniły się do zniszczenia części dawnego oryginalnego wyposażenia (po wojnie mieściły się tu siedziby, m.in. partii, szkół, przedszkoli, placówek leczniczych) i trzeba się było zdać na wiedzę i umiejętności współczesnych adaptatorów. Nie bez znaczenia były działania władz Izby, które w renowacji nietypowej substancji dostrzegły coś więcej niż tylko zaplecze biurowe. Współczesny kształt oddanego oficjalnie do użytku obiektu to zasługa głównie ówczesnego prezesa Ryszarda Golańskiego, Małgorzaty Kaczmarskiej-Banasiak i Tomasza Westfala, ale nie można pominąć też innych osób, m.in. architekt Danuty Włodarskiej i dyrektor Biura Grażyny Rzepeckiej-Koniarek, Haliny Kotus czy firmy ARTA, której pieczołowitość i fachowość należy docenić. Ostateczny efekt renowacji wewnątrz zaskoczył wszystkich, a liczne nagrody i słowa uznania

świadczą najlepiej o tym, że decyzja lekarzy o nabyciu „pałacyku przy Czerwonej” – jak go się powszechnie nazywa – była trafiona w stu procentach. Potwierdzają to także przywołane przez autorów wspomnienia m.in. Grażyny Dec, Ryszarda Golańskiego, Grzegorza Krzyżanowskiego, Grzegorza Mazura i Pawła Rościszewskiego.

Omawiana publikacja zasługuje na uwagę z kilku powodów. Opisuje pojedynczy obiekt „o dużej wartości artystycznej, który jest ważny zarówno ze względu na swoją architekturę zewnętrzną, jak i wystrój wnętrz” – jak pisze prof. dr hab. Krzysztof Stefański. Cenna jest także przystępna forma prezentacji architektury i wystroju wnętrz willi, wzbogacona zarówno dawną, jak i współczesną ikonografią. Jak piszą autorzy, cenny wkład w powstanie książki wnieśli również Piotr Jaworski, a także Andrzej Stankiewicz, słowa uznania należą się też pomysłodawcy wydawnictwa – Michałowi Sztobrynowi. Dla tych, którzy po raz pierwszy przekroczą progi Izby przy Czerwonej z pewnością ważne będzie również to, że autorzy ukazali dzieje jednego z elementów łódzkiej architektury rezydencjonalnej na tle losów rodziny fabrykanckiej, uwzględniając także dzieje Izby Lekarskiej. To wszystko sprawia, że wspomniana książka jest nie tylko przyczynkiem do dziejów środowiska lekarskiego Łodzi, ale i twórców przemysłu w tym mieście, że stanowi cenną pozycję wydawniczą w roku obchodów 600-lecia Łodzi.

Ryszard Poradowski

Marcin Gawryszczak, Łukasz Grzejszczak, Marcin Szymański, *Willa Geyera. Dom Lekarzy*, Dom Wydawniczy „Księży Młyn”, Łódź 2023, ss. 111.

Panaceum 5/2023